

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 28. maja 1862.

## Navadne napake pri vinstvu.

Vinstvo je dvojno, to je, ravnanje trte v nogradih in pa ravnanje vina v kletih (hramih).

Napake pri vinstvu v nogradih so:

1. Vinogradi se napravljajo večkrat na severnih krajih ali pa na ravninah, ktere bi bile pripraviše za žita ali klajo. Pri nogradih je skor več ležeče na legi, kakor na zemlji, zakaj slabeja zemlja se dá kakorkoli zboljšati, lega pa nikakor ne. Kdor hoče tedaj, da mu vinograd dobička donša, naj prevdari poprej lego, ktero mora nograd imeti, preden ga kjerkoli napravi.

2. Pri zasaji vinograda se zemlja preplitvo prekoplje in prerahlja. Če je že pri poljskih sadežih jako koristno, da se globoko orje, tim koristneje je pri zasaji novega nograda, da se zemlja globoko prekoplje in dobro prerahlja, ker korenike vinskih trt veliko globokeje segajo v zemljo kakor poljski sadeži. Zemlja bi se imela, kjer se nograd dela, saj po 2 do 3 čevlje globoko prekopati.

3. Za nasadbo vinograda se jemljejo trte malovredne, take namreč, na kterih se obilo vi. , pa slabega, pridelala. Veliko gospodarjev je taci, ki pri zasadbi nograda ne porajajo trt; če si le ene krajcarje cenejšo robo kupijo, so veseli; ne gledajo ali je sorta dobra in žlahna (pitana) ali ne; oni ne premislijo, da jim slabo vino, če ga ravno obilo pridelajo, komaj stroške povrne, ki so jih pri obdelovanju vinograda imeli; če bi bili pa na dobiček kaj porajali, bi bili nograd z boljšimi trtami zasadili, ali pa zemljo raji za žito in druge poljske sadeže obrnili, kar bi jim več dobička donášalo.

4. Trte se sadé po navadi pregosto ena pri drugi, ne pa po pravilih prave vinoreje. Kdor misli, če trte gosto sadi, da bo veliko več grozdja, in po takem tudi več vina pridelal, se moti; kmali se bo prepričal, da mu bo grozjdje pozneje dozorelo in vino bo slabeje ali nizko, kakor Vipavec pravi. Trte morajo vsigdar ena od druge tako saksebi biti, da more solnce zemljo med njimi ogrevati, in tako stati, da ena drugi sence ne dela; to škoduje cvetju, grozjdje pozneje zori, raje gnije, pa tudi rožje ne godni dobro. Najbolje je, da trte po 3 do 4 čevlje saksebi v vrstah od zgorej doli stojé.

5. Trte se ne obrezujejo prav; obrezovanje se prepušča navadno mojstrom-skazom. Ne zná vsak, kdor vrtnari, tudi s trto prav v caker hoditi. Že marsikteri vinograd se je po neumnem obrezovanju popačil. Zato naj gleda gospodar, komu obrezovanje vinograda prepušča.

6. Vinogradi se ne okopavajo tako, kakor je treba, ker se rado tretje okopanje opušča. Obdelovanje vinogradov med letom je delo posebne važnosti. Prvo kopanje v nogradu je to, kar je sploh oranje in obdelovanje poljá, da se zemlja za setev pripravi; to se zgodi po legi kraja prej ali pozneje zgodaj na spomladi. V drugič se okopava nograd po cvetji, in za to spet ni ravno na dan gotovega časa, ker trta cvetè prej ali pozneje kakor je vreme. Pridni vinorejci okopavajo še vtretje h koncu malega ali v začetku velikega srpana.

7. Vinograd se ne gnoji in ne kolí, kakor mu gré. V nekterih krajih je navada, da se med trte zelenjava, špargeljni, fežol, buče itd. sadé, kar pa zemljo še bolj izpije. Namesti tega bi se mogla gnoj in zemlja v nograd nanašati. Vinograd bi se imel vsaj vsako tretje leto gnojiti, ker v tem času je trta veliko živeža grozjdju oddala, tedaj bi se tudi nji mogel živež po gnoji in rodovitni zemlji povrniti. Zemlja se v nograda posebno zato nanaša, da se gornja ali povrhnja prst po celem nogradu v enaki meri, kar se dá, ohrani, ali pa, če jo je dež poplajhal, na gornje kraje nograda zopet nanese. Kjer trtam potrebnih kolov primanjkuje, se pridela manj in slabejega vina, kakor tam, kjer je nograd popolnoma okoljen, zato, ker ne morejo sončni žarki tal zastran pregostega ali pa morda celó na tleh ležijočega trsa popolnoma pregreti. (Kon. sl.)

## Gospodarske skušnje.

(Vrtne polže zatreti). V posodi sem nekoliko joda, ki se v apoteki dóbi, in štirko zmešal in to zmes kake tri mesce na vrtu pod milim nebom stati dal, nekoliko sem posodo z diljico pokril, kjer jo je celi čas solnce prepekalo od vseh strani. Ko je ta čas pretek, to je, čez tri mesce, najdem silno množico polžev v posodi, v katero so prišli iz vseh kotov vrta; toliko jih je bilo, da sem se res prav čudil. Te skušnje sem delj časa ponavljal, in polži so se, če je bila še tako huda vročina, v eno mer v posodi zbirali. Skoraj da bi rekel, da ni štirka polžev v posodo vabila, ampak le jodov duh. Brž ko ne bo tudi kak kvintele omenjenih reči dovelj, ako se z zemljo, žaganjem in drugimi rastlinskimi ostanki in vodo zmešajo in ta mešanca v posodo dene pa v kako senco tako vkoplje, da je z zemljo v vrsti, in tako gredó škodljivi mrčesi svojemu pokončanju naproti. Ta naprava ni draga in ne prizadene veliko dela; jod, če je ravno zginitljiv, vendar le trpi več let, le od časa do časa se zemlja koliko toliko pomoči.

(Jagode pomnožiti). Skušnje so pokazale, da mavec (gips) jagode jako pospeši v rasti, ako se jagodno perje spomladi zgodaj z njim potrese.

## Natoroznanske reči.

## Kukavica.

Kako ustrezljiva ptica je to! Njenega imena ni se ti treba učiti po bukvah, ona sama ga oznanuje tako glasno, da deleč krog se razlega po gričih in dolinah. Akoravno je pa gotovo že vsak slišal glas kukavice, je vendar mnogo takih, ki te ptice še vidili niso; kajti jako boječa je ona; le malokdaj dobiš jo pred oči.

Ne bo tedaj napačno, ako nekoliko omenim o njeni podobi. Po unanji podobi in barvi je podobna kukavica celó kregulju, zato trdi ljudska vera že sto in sto let, da se kukavica spremeni v kregulja. Barve namreč je pepelnate, zgoraj bolj temne, spodaj manj. Rep ima dolg, noge pa nizke, ne za hojo na zemlji ustvarjene, ampak za življenje na drevji; na tleh je nikdar ne boš vidil.

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 11. junija 1862.

## Ali kmetijske družbe ali kmetijske zbornice?

Že pod Bachovim ministerstvom so se čuli sèm ter tje glasovi, naj se v vsaki deželi našega cesarstva za kmetijstvo napravijo kmetijske zbornice (Ackerbaukammern), kakor so za obrtnijstvo in kupčijstvo obrtniške in kupčijske zbornice. Zlasti dunajska kmetijska družba se je začela potegovati za to misel in v časniku njenem je našla iskrenih zagovornikov dosti.

Ker se je poslednji čas spet slišalo, da ministerstvo misli na kmetijske zbornice, ste kmetijska družba štajarska in gornjeavstrijska v svojih poslednjih zborih to reč v pretres vzele, in štajarska družba je v seji 17. aprila enoglasno, gornjeavstrijska družba pa 29. aprila z veliko večino glasov zavrgla predlog zastran naprave kmetijskih zbornic.

Gledé na zbornice obrtniške in kupčijske, ki dosti pišejo, pa sicer obrtnijstvu in kupčiji djansko ne koristijo skor nič, ker so le vladne kancelije, katerih delavnost je omejena le na sobo zbornično in tako imenovano „zeleno mizo“, ste obe družbi odkritosrčno dokazale veliko škodo, ki bi vsako deželo zadela, ako bi delavne in samostojne kmetijske družbe, ki držijo šole, vrte za sadjo- in murborejo in druge skušnje kmetijske, imajo svoje časnike, po katerih nauke delijo ljudstvu, napravljajo razstave, darujejo pridnim sadjorejcom premije, na vprašanje vladne ali pa iz svojega nagiba razodevajo vladarstvu odkritosrčne svete itd. itd., se predelale v kmetijske zbornice, ki čisto nič drugzega niso kot pisarnice za vlado. Še drug velik razloček med samostojnimi kmetijskimi družbami in pa med odvisnimi kmetijskimi zbornicami bi bil pa ta, da bi vlada vse posestnike zemljišč ali kmetovavce obložila s posebnim davkom, kakor obrtnike, rokodelce in trgovce obklada s davkom, s katerim se vzdržujejo obrtniške in kupčijske zbornice. Vse take zbornice vzrokujejo tedaj nov davk, in menda imamo davkov že dosti. Pri kmetijskih družbah je to vse drugač. Tudi kmetijske družbe potrebujejo dnarja, da morejo svoje naloge spolnovati; al dnar, ki ga one potrebujejo, se spravlja s prostovoljnimi doneski tistih, ki prostovoljno stopijo v družbo in v prid deželi sami radi odrajtajo na leto kake 2 ali 4 gold., vsi drugi kmetovavci pa ne plačajo nič in uživajo le dobiček, ki izvira iz delavnosti kmetijskih družb.

Kamor koli se tedaj pogleda, se vidi velik velik razloček med samostojno in prostovoljno družbo in pa med odvisno, birokratično zbornico.

Govorniki omenjenih dveh družb so vse te razločke očitno dokazali in oba zbora (štajarski in gornjeavstrijski) sta odbila predlog za kmetijske zbornice skor enoglasno.

In ravno tako bo menda tudi krajnska kmetijska družba govorila, ako utegne priti ta zadeva v njeno posvetovanje. Al nadjamo se, da ministerstvo sedanje, ki je že tolikrat reklo, da noče postopati po posilni poti birokratizma prejšnjega, ne bo sililo deželam teh zbornic, ki nimajo na deželo nobenega posebnega upljiva, kakoršnega bi ne imele

tudi družbe, zraven pa še brez davka niso, čeravno se vsa njih delavnost omejuje le na besedo in pisanje.

## Hooibrenkova trtoreja.

„Novice“ so že govorile o novi trtoreji, ki jo je gosp. Hooibrenk na Dunaji znajdel, po kateri znajdbi se trta drugač obrezuje in v konjih ali šparonih (Bogenreben) pod vodoravno črto (unter der horizontalen Linie) tikama tal položi in priveže.

Hooibrenk in ž njimi še nekteri drugi so silno slavo peli tej novi trtoreji. Mi nismo zapeli ž njimi, ker radi čakamo, kaj bojo skušnje dalje o tem povedale.

Zdaj pa slišimo, da smo prav imeli, da se nismo prehiteli s tem priporočilom. Na Štajarskem so žalostne skušnje doživeli letos, ko je 13. aprila mraz (slana) zadel tudi trto. Časnik štajarske kmetijske družbe „Wochenblatt“ nam pripoveduje, da je bila škoda v tistih goricaah največa, ker so trte po Hooibrenkovi šegi ravnali. Res je, da je slana škodovala povsod več ali manj po legi kraja, po lastnosti zemlje, starosti trt in njenega obdelovanja, — ali v enacih razmerah nikjer toliko kakor tam, kjer so imeli trto po Hooibrenkovem pravilu. Tam ni ne ena klica, kjer je trta že pogнала, živa ostala: vse je slama posmodila. Gospod Hooibrenk je sam v Japelnovem nogradu trte po svoje obrezal in obravnal — in zdaj naj gré gledat, kako je slana tam gospodarila. „Očitno je, da naš kraj (naše podnebje) ni zato trtorejo“ — pravi omenjeni časnik.

Vidili bomo, kaj bojo prihodnje skušnje še razodele. Do tistihmal bomo čakali in ne bomo hooibrenkali naših trt.

## Navadne napake pri vinstvu.

(Konec.)

## 8. Navadno se prezgodaj bere.

Če se zgodaj bere, se dobí res nekoliko več vina, toda slabeje je, pride tako ob dobro ime v ptujih deželah, in donaša manj dobička, kakor manjši pridelek dobre kaplje.

9. Ne odbera se zrelo grojzdje od nezrelega, sorta ne od sorte in lega ne od lege.

Da je grojzdje popolnoma dozorelo, se to iz tega pozná, da je les na trti goden, to je, da rujavkast prihaja, da se grojzdni peclji jamejo rumeniti, grojzdje ohlapno se pobešati, je grojzdje sladko in se sok njegov vleče kakor med in grojzdni sok od pešk rad loči, — takrat je grojzdje zrelo. Kakor različne in mnogovrstne so posamne grozdne plemena po podobi, velikosti, barvi in okusu, ravno tako različne so tudi po rodovitnosti svoji kakor tudi po času zrelosti. Zato naj se enake plemena skupaj sadijo ali saj le enake skupaj berejo.

10. Dostikrat se grojzdje bere o rosi ali celó v dežji. Naj se ne bere nikdar v dežji; dež moštu jako škodje; že velika rosa ga, kakor skušnje učé, nekoliko zvedeni. Po gotovih skušnjah se je zvedilo, da že po rôsi pride  $\frac{1}{25}$  vode med mošt, v megli ali dežji pa še več.